
Obsah

Správa o činnosti Rady slovenských vedeckých spoločností pri SAV Aktuality-Informácie Slovenská veda a doktorandské štúdium

---

Správa o činnosti Rady slovenských vedeckých spoločností pri SAV

V tejto Správe o činnosti Rady slovenských vedeckých spoločností pri SAV sa zameriavame na náš dlhodobjší systém práce a jeho realizáciu. Pripomínáme, že v súčasnosti Rada slovenských spoločností pri SAV má zaregistrovaných 52 vedeckých spoločností, ktoré pokrývajú široké spektrum činnosti v rôznych oblastiach prírodných, technických a spoločenských vied. Každá vedecká spoločnosť musí spĺňať isté podmienky, ktoré sa posudzujú Výkonným výborom a Predsedníctvom SAV pri ich vstupe do Rady slovenských vedeckých spoločností pri SAV /RSVS/. Doterajšie skúsenosti ukázali, že tento postup je adekvátny k tomu, aby vedecká spoločnosť mohla pri predkladaní finančných plánov na akcie získať príspevok na ich realizáciu.

Spôsob poskytovania príspevku na akcie

Výkonný výbor RSVS veľmi starostlivo najmä na začiatku roka, ale aj v jeho priebehu posudzuje jednotlivé žiadosti o finančný príspevok. Naším cieľom je pomáhať uskutočňovať vedecké i populárne vedecké aktivity vedeckých spoločností. Vypracovali sme Podmienky poskytnutia dotácie pre vedecké spoločnosti

pri SAV, ktoré rešpektujú Usmernenie pre poskytovanie prostriedkov vedeckým spoločnostiam zo štátneho rozpočtu z Kapitoly Slovenskej akadémie vied.

Príspevok na akcie vedeckým spoločnostiam pri SAV poskytoval správca kapitoly, ktorý má v rámci výdavkov svojej kapitoly na tento účel rozpočtované prostriedky na príslušný rok. Príspevok na akcie vedeckým spoločnostiam bol poskytnutý spoločnostiam na verejnoprospešné činnosti v oblastiach vedy a vzdelávania, ochrany a rozvoja historického a kultúrneho dedičstva, ľudských a občianskych práv a slobôd. Finančný príspevok v tomto zmysle bol poskytnutý maximálne do výšky nákladov nepokrytých príjmami z uskutočnenej akcie.

Rada vedeckých spoločností pri SAV podrobne preskúma každoročné žiadosti o príspevok z hľadiska všeobecne právnych predpisov a podmienok. Na základe toho rozhoduje ako o poskytnutí, tak aj o výške poskytnutej dotácie.

O svojom rozhodnutí Rada slovenských vedeckých spoločností pri SAV informovala vedeckú spoločnosť rozpočtovým plánom, ktorý bol záväzný a bolo ho možné meniť len po predchádzajúcom súhlase Výkonného výboru RSVS. V priebehu niekoľkých rokov sme sa museli orientovať na programové rozpočtovanie, ktoré však zásadným spôsobom neovplyvnilo agendu vedeckých spoločností v predkladaní dokumentov požadovaných na akcie. Zúčtovanie akcií v podvojnóm účtovníctve vedecké spoločnosti v prevažnej väčšine zvládli s pomocou našich ekonómov. Podobne sme zvládli financovanie cez systém štátnej pokladnice. Transfery zo štátneho rozpočtu určené pre občianske združenie môže poskytovať výhradne rozpočtová organizácia, akou je Úrad SAV a nie občianske združenie, ktorým je Rada slovenských vedeckých spoločností. Vznikla nová situácia, ktorú ústretovo

vyriešil predseda SAV udelením plnej moci predsedovi RSVS.

Výkonný výbor RSVS sa snažil o rozvíjanie činnosti všetkých registrovaných vedeckých spoločností pri SAV. Príspevkov dostávali i tie vedecké spoločnosti, ktoré počtom členov neboli veľké a nedosahovali parametre veľkých spoločností ako sú Jednota slovenských matematikov a fyzikov, chemická spoločnosť alebo fyzikálna spoločnosť a iné, ktorých činnosť je tradične enormná. Ukázalo sa, že pridelovanie príspevku na akcie týmto spôsobom sa osvedčil. Nevznikali žiadne podstatné problémy. Problém bolo správne pripravovať projekty a ich finančný plán. V mnohých vedeckých spoločnostiach sa často objavujú noví funkcionári. Usilovali sme sa ich správne informovať a metodicky usmerňovať. Veľkú úlohu tu zohrali členovia výkonného výboru, ale najmä ekonómovia (Kodyšová, E. Skuráková, ing. Bagala). Odviedli veľký kus práce na začiatku roka pri nastavení rozpočtu RSVS a vedeckých spoločností i na konci roka, kedy vedecké spoločnosti zúčtovali poskytnuté finančné prostriedky.

Ako sa vykonávala kontrola

Vykonávala sa trojstupňová kontrola nakladania s finančnými prostriedkami vyčlenenými z Kapitoly SAV na vedecké spoločnosti:

1. Predbežná finančná kontrola začiatkom roka pri zostavovaní finančných plánov na príslušný rok
2. Priebežná finančná kontrola tak, že jednotlivé vedecké spoločnosti k polroku predkladajú účtovné doklady Výkonnému výboru RSVS, ktoré sa posudzujú z hľadiska kompletnosti, účelnosti a spôsobu vynaloženia na jednotlivé akcie
3. Následná finančná kontrola zameraná na overenie čerpania dotácií za celý rok na schválené akcie VV RSVS. Jednotlivé vedecké spoločnosti odovzdávajú VV RSVS kompletne zúčtovanie každej schválenej akcie samostatne spolu s účtovnými výkazmi. Posudzuje sa, či bol dodržaný schválený finančný plán jednotlivých akcií, čerpanie vlastných zdrojov a poskytnutej dotácie.

Za vnútornú kontrolu bol zodpovedný ing. Bagala. Kontrolu rozpočtu uskutočňovali aj pracovníci kontroly z MF SR. Na valnom zhromaždení RSVS sa pravidelne prezentuje výsledok kontroly revíznou komisiou RSVS. Príspevky ako aj rozpočet RSVS a vedeckej spoločnosti podliehal ročnému zúčtovaniu so štátnym rozpočtom. RSVS vykonávala kontrolu použitia príspevku na akcie a o jej výsledku informovala správcu kapitoly.

Ukázalo sa, že finančná disciplína vedeckých spoločností sa z roka na rok zlepšovala a čoraz menej finančných prostriedkov sme vracali do štátneho rozpočtu. Niektoré vedecké spoločnosti si nespĺnili povinnosť včas vrátiť nevyužitú finančnú podporu do RSVS, ktorá by ich mohla použiť na akcie iných spoločností.

Koncepcná a organizačná práca výboru

Vo výkonnom výbore sme si rozdelili funkcie pre organizáciu určitých činností vedeckých spoločností. Tento systém práce umožňoval zmysluplne riešiť úlohy nevyhnutné pre činnosť vedeckých spoločností. V súčasnom výkonnom výbore Dr. Rušin pripravil koncepciu webovej stránky RSVS a staral sa o jej aktualizáciu. Spolu s predsedom pripravil a prerokoval zmluvu s Vydavateľstvom Veda, konkrétne s jej riaditeľom Dr. Brňákom, o zľave pri nákupe kníh vydaných v tejto inštitúcii. Prof. Macháček organizoval vydávanie Spravodaja RSVS a koncepčne pripravoval každoročné konferencie pri príležitosti „Týždňa európskej vedy“. Dr. Staníček sledoval aktivity vedeckých spoločností a viedol štatistiku vrátane členov vedeckých spoločností, ktorá sa každoročne publikovala. Dr. Čičaj viedol agendu kontaktov s vedeckými spoločnosťami a analyzoval ich fungovanie. Dr. Tomo sledoval bibliografiu vedeckých spoločností, vydávanie ich spravodajov o každoročnej činnosti, primeranosť nákladov na ich publikovanie, ale aj celkovú publikačnú činnosť.

Vzhľadom na riešenie aktuálnych problémov vo vedeckých spoločnostiach sa Výkonný výbor RSVS schádzal 5 – 6 krát za rok za účasti ekonómov. Účasť na zasadnutiach výboru bola takmer 100 percentná. Výbor prijímal rozhodnutia o potvrdení príspevkov na činnosť vedeckých spoločností na základe zmluvy medzi predsedom SAV a predsedom RSVS. Táto zmluva o spolupráci Výkonného výboru RSVS a Predsedníctva SAV bola plnená v plnom rozsahu. Výkonný výbor mal vo výhľadovom päťročnom pláne požadovaného od Ministerstva financií SR za cieľ zvýšenie príspevku na vedecké spoločnosti. Ako iste viete pre neustále problémy financovania vedy v SAV sa nám tento zámer nepodarilo uskutočniť.

Vedecké spoločnosti si plnili svoje úlohy. Štruktúra ich členov pozostávala z pracovníkov Slovenskej akadémie vied, univerzít, doktorandov-študentov, rezortných výskumných pracovníkov, ale aj občanov so záujmom o vedu. Nemôžem opomenúť kritiku, ktorá na valných zhromaždeniach odznieva k disciplíne platenia členských príspevkov. Výkonný výbor zvažoval a bral do úvahy názory z vedeckých spoločností, ktoré boli rôzne na výšku členského príspevku. Mrzí nás tiež i niekoľkoročné neplatenie členských príspevkov, ktoré sú dôležité pre fungovanie vedeckej spoločnosti a potvrdzujú stavovskú príslušnosť člena k svojmu odboru.

Zriadením webovej stránky RSVS sa výrazne zlepšila komunikácia medzi funkcionármi i členmi vedeckých spoločností. V tomto zmysle sme zdvojili informácie a prípadné chýbanie komunikácie cez internet sme zabezpečovali písomnou formou. Môžem konštatovať, že nedošlo k podstatným informačným nedorozumeniam.

Výkonný výbor dodržiaval Stanovy RSVS v plnom rozsahu. Zvolával a uskutočňoval každoročne Valné zhromaždenie RSVS. Na týchto zasadnutiach predkladal delegovaným funkcionárom vedeckých spoločností správu o činnosti, ktorú vykonal za predchádzajúce ročné obdobie. Okrem bežnej činnosti išlo hlavne o kontrolu hospodárenia RSVS a vedeckých spoločností a celkové hodnotenie aktivít vedeckých spoločností prostredníctvom prehľadnej tabuľky. Výsledky kontroly boli potvrdené Revíznou komisiou RSVS. Vo finančnej správe pozitívne hodnotila hospodárenie. Pripomienky k činnosti RSVS boli len formálneho charakteru, ktoré nemali vplyv na jej činnosť. Účasť na týchto zasadnutiach sa dosahovala mierne nad polovicu funkcionárov vedeckých spoločností. Diskusie boli otvorené a zmysluplné.

Zahraničná spolupráca

Zahraničná orientácia RSVS ako reprezentanta vedeckých spoločností na Slovensku sa realizovala iba v obmedzenom rozsahu v dôsledku nedostatku finančných prostriedkov. Preferovali sme hlavne účasť tých funkcionárov vedeckých spoločností na valných zhromaždeniach asociácií, ktorí získali popredné postavenie na medzinárodnom fóre, hlavne v Európe. Mnohí z nich sa stali ich funkcionármi a takto mohli lepšie presadzovať záujmy a názory vedeckých zoskupení z malých krajín a hlavne získavali kontakty a podporu v rozličných oblastiach vlastnej činnosti. V priebehu ostatných rokov došlo k podstatnej zmene pri uhrádzovaní členského poplatku vedeckých spoločností do európskych asociácií. Ministerstvo školstva SR v spolupráci s Ministerstvom financií vydalo Výnos ustanovujúci poskytovanie dotácií na príslušný rozpočtový rok právnickým i fyzickým osobám. Podľa neho ak sme chceli získať dotáciu na členské príspevky do európskych asociácií bolo potrebné každoročne a vždy v inovovanej forme žiadosť v príslušnom rozpočtovom roku. Na základe tejto žiadosti a v prípade získania dotácie sme realizovali zmluvné zabezpečenie zaplata členských príspevkov. Zdôvodnenie žiadosti vychádzalo zo správ vedeckých spoločností, ktoré sa integrovali do európskych vedeckých organizácií. Postupné začlenenie do federácií získalo z pôvodných 5 až 23 vedeckých spoločností. Niektoré z nich zaplatili členský príspevok v medzinárodných asociáciách prostredníctvom finančného príspevku sponzorov. Niektoré spoločnosti získali nielen postavenia člena federálnej spoločnosti, ale majú zastúpenie vo výkonných výboroch, teda voleného zástupcu. Naši národní delegáti takto môžu ovplyvniť rozhodnutia výboru a organizovanie významných medzinárodných vedeckých podujatí aj na Slovensku. Upevňujú a vytvárajú sa kontakty medzi vedeckými spoločnosťami, vytvára sa ďalší priestor pre rozšírenie medzinárodných kontaktov slovenskej vedy.

Minulý rok bol tento spôsob uhrádzania členských príspevkov zrušený. Pomocnú ruku sme získali od Predsedníctva SAV, ktoré odsúhlasilo finančnú čiastku potrebnú na úhradu členského príspevku do európskych asociácií, čím sa zabezpečila kontinuita nášho členstva v týchto vedeckých zoskupeniach.

Čo prináša členstvo v integrovanej vedeckej asociácii?

Prostredníctvom členstva vedeckých spoločností vo federálnych európskych organizáciách získavame krátkodobé i dlhodobé študijné pobyty vedeckých pracovníkov financované zo zdroja týchto organizácií, možnosť účasti na špeciálnych odborných kurzoch s finančným príspevkom. Umožňuje tiež prístup k informačným systémom (databázy, siete, služby), ale aj poskytovanie služieb na registračnom poplatku pre vedeckých pracovníkov na konferenciách nad rámec bežných dohôd, prístup členov k celoeurópskym vedeckým periodikám a nominácie do redakčných rád, ako aj možnosť vytvárať monotematické sekcie na významných medzinárodných vedeckých podujatiach, či možnosť získavania najnovších informácií a zapojenia do medzinárodných projektov a možnosť nominácie mladých členov na získanie ocenenia za vedeckú prácu. V niekoľkých prípadoch sme získali možnosť organizovania letných škôl za finančného príspevia z federálnej spoločnosti.

Chcem zdôrazniť, že vedecké spoločnosti pozostávajúce z pracovníkov SAV, vysokých škôl, výskumných ústavov, študentov, vývojových, konštrukčných, projekčných a ostatných pracovísk si plnili úlohu rozvíjania vedných odborov a ich príbuzných disciplín. Prejavilo sa to najmenej 500 akciami za kalendárny rok na celom území Slovenska. Úspechy v aktivite napomáhajú i pobočky vedeckých spoločností, komisie i odborné sekcie. Prehľbuje sa spolupráca pri organizovaní spoločných akcií vedeckých spoločností najmä s Českou republikou.

Očakávali sme, že činnosť vedeckých spoločností bude viac ocenená decíznou sférou, najmä vládou, ktorá sa stotožnila s celoeurópskou iniciatívnou aktivitou celoživotného vzdelávania. V tomto duchu v ostatných rokoch organizujeme podujatie v rámci Európskeho týždňa vedy so zaujímavými príspevkami týkajúcimi sa vedy a vzdelávania na Slovensku a v EU. Ukazuje sa však, že opak je pravdou.

Vychádzajú zákony, ktoré zásadným spôsobom zasahujú do činností vedeckých spoločností tým, že menia spôsob financovania ich aktivít. Posledné udalosti pre vedecké spoločnosti z hľadiska dotácie na ich činnosť pri SAV sú nepriaznivé. Novelizáciou zákona č.523/2004Z.Z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov sa od 1. januára 2011 menia

zásadným spôsobom podmienky financovania činnosti vedeckých spoločností pri SAV, pretože podľa znenia § 8a ods, 1 dotácie sa poskytujú len na základe osobitného zákona v rozsahu, spôsobom a za podmienok ním ustanovených. Zákon č. 133/2002 o SAV v platnom znení neumožňuje poskytovať dotácie vedeckým spoločnostiam doterajším spôsobom, pretože súčasné znenie §3 len deklaruje, že SAV môže spolupracovať s vedeckými spoločnosťami.

S týmto rozhodnutím sa budú musieť vedecké spoločnosti vysporiadať a hľadať riešenie pre ich fungovanie. Výkonný výbor RSVS zaslal predsedovi SAV list, v ktorom ho požiadal o riešenie tohto problému. Ako nám bolo oznámené Predsedníctvo SAV sa týmto závažným problémom zaoberalo a bude zaoberať a hľadá spôsob podpory činnosti vedeckým spoločnostiam v roku 2011. Z tohto dôvodu sme požiadali, aby na dnešnom Valnom zhromaždení vystúpil člen Predsedníctva SAV. To sa však vzhľadom na rokovanie P SAV asi neuskutoční.

Výkonný výbor RSVS bude naďalej spolupracovať s Predsedníctvom SAV a vedeckými spoločnosťami na riešení vzniknutého problému ak dnešné Valné zhromaždenie nenavrhne iné riešenie.

Predsedníctvo SAV nám uložilo:

a/ zabezpečiť vyčerpanie poskytnutého príspevku RSVS a vedeckým spoločnostiam SAV na rok 2010 do 31.10.2010

b/ predložiť zúčtovanie príspevku SAV na rok 2010 vedeckými spoločnosťami do 15.11.2010

c/ predložiť sumárne zúčtovanie príspevku za rok 2010 ETO SAV do 30.11.2010

Sme presvedčení, že uvedené termíny vedecké spoločnosti dodržia a tým umožnia hladký priebeh zúčtovania finančných prostriedkov.

Záverom mi dovoľte, aby som sa poďakoval členom Výkonného výboru RSVS, ekonómom a členom Revíznej komisie RSVS za dobrú prácu, ktorú počas funkčného obdobia vykonali a Vám všetkým aktívnym členom vedeckých spoločností, ktorí sa zaslúžili o tvorivú činnosť vo svojej vedeckej spoločnosti

Ďakujem Vám za pozornosť

**Ing.Jan Knopp,DrSc
predseda**

Financie a aktivity vedeckých spoločností pri SAV združených v RSVS.

V ostatnom vydaní Spravodaja Rady slovenských vedeckých spoločností (RSVS) pri Slovenskej akadémii vied (SAV), ročník XI, 1-2/2010, som prezentoval štatistické údaje o vedeckých spoločnostiach a ich aktivitách v rokoch 2007-9. Prezentované údaje: počty členov, prednášok, seminárov a konferencií organizovaných vedeckými spoločnosťami, ako aj počet publikácií charakterizoval prácu a činnosť jednotlivých vedeckých spoločností. Vedecké spoločnosti združené v RSVS, sú zadelené podľa ich náplne činnosti a zamerania v rámci organizácie SAV do troch oddelení. V I. Oddelení, v Oddelení vied o neživej prírode, je 13 vedeckých spoločností, v II. Oddelení, v Oddelení o živej prírode a chemických vedách, je 16 vedeckých spoločností a v III. Oddelení, v Oddelení vied o spoločnosti a kultúre, je najviac, až 22 vedeckých spoločností. Reprezentantom RSVS je volený orgán - Výkonný výbor (VV) RSVS. Poslaním VV je koordinovať a všestranne podporovať rozvoj a záujmy vedeckých spoločností. VV podporuje činnosť spoločností aj tým, že každoročne rozdeľuje finančnú dotáciu SAV. Aby dotácia bola rozdeľovaná spravodlivo a účelne, VV jej výšku prideluje vedeckým spoločnostiam na základe ich činnosti a aktivít. Na základe dotazníka *Údaje o činnosti vedeckej spoločnosti pri SAV za rok 2009* RSVS získala od vedeckých spoločností podklady – údaje o spoločnostiach z ktorých väčšina je uvedená a spracovaná v Tabuľke 1.

Ako každoročne, tak aj začiatkom tohto roku, VV RSVS požiadal všetky vedecké spoločnosti združené v RSVS o vyplnenie a dodanie spomínaných štatistických údajov. Žiaľ musím konštatovať, že niektoré vedecké spoločnosti požadované údaje vôbec nedodali – prázdne riadky v Tab.1., alebo dodali len neúplné údaje – prázdne kolonky v Tab.1. Tento fakt sa prejavil tým, že spracované údaje presne nevystihujú aktivity všetkých vedeckých spoločností združených v RSVS. Získanie úplných údajov od všetkých vedeckých spoločností a ich spracovanie by umožnilo získať úplný a pravdivý obraz o vedeckých spoločnostiach a umožnilo by objektívne porovnať aktivitu a činnosť vedeckých spoločností navzájom.

Zo štatistických údajov, ktoré VV RSVS získal od vedeckých spoločností za r.2009 a následne spracoval, vyplynuli údaje v poslednom riadku Tab.1. Z údajov o. i. vyplýva, že v r.2009 celková dotácia SAV pre spoločnosti, ktorú im pridelila RSVS bola viac než dvojnásobne vyššia ako celkový výnos spoločností, ktorý však podľa konečného údaja o účinnosti výberu členského poplatku bol len 56,7 % z celkovej sumy, ktorú mali spoločnosti vybrať na členskom poplatku.

Štatistické údaje, ktoré VV RSVS požadoval od vedeckých spoločností obsahovali aj údaj o počte členov vedeckej spoločnosti. Zo získaných údajov vidieť, že najmenšia vedecká spoločnosť má 30 a najväčšia 1200 členov. Z údajov vyplynulo, že priemerný počet členov pripadajúci na jednu vedeckú spoločnosť je 248. Uvedené údaje sú zhrnuté v Tab.2., kde o.i. sú uvedené aj údaje o výške členského poplatku a úspešnosti jeho výberu.

Tab.2.

Minimum, maximum a priemer počtu členov v spoločnosti, výšky členského a úspešnosti jeho výberu.

	Počet členov	Výška členského [€]	Úspešnosť výberu [%]
Minimum	30	2	13,6
Maximum	1200	10	100
Priemer	248	6,5	56,6

Prezentované štatistické údaje o vedeckých spoločnostiach a ich činnosti v roku 2009 môžu viesť k inšpirácii výborov vedeckých spoločností zlepšovať a viac aktivizovať svoju činnosť.

Ako som už konštatoval, uvedené tabuľky obsahujú údaje o spoločnostiach v r.2009. Nezanedbateľný vplyv tu má však fakt, že uvedené výsledné údaje sú skreslené a ovplyvnené tým, že štatistické údaje nedodalo VV RSVS z celkového počtu 51 až 19 vedeckých spoločností. VV RSVS musí brať a aj bude brať pri rozdeľovaní dotácie SAV tento fakt do úvahy. Je na zamyslenie, že až 37 % vedeckých spoločností si nespĺnilo svoju povinnosť – nereagovali na požiadavku VV RSVS, aby VV RSVS dodali štatistické údaje o spoločnosti a o jej činnosti.

Ako som už spomenul v ostatnom príspevku v Spravodaji, ročník XI, 1-2/2010, dá sa ale predpokladať, že výsledné štatistické údaje by sa moc nezmenili ani keby boli všetky vedecké spoločnosti údaje dodali. Myslím si to preto, že ~95% vedeckých spoločností, ktoré údaje VV RSVS neposlali, v r.2009 nečerpali z RSVS finančnú podporu na ich činnosť a teda, možno predpokladať, že ich činnosť je malá, pravdepodobne nulová. Napriek týmto problémom s komunikáciou, VV RSVS bude aj naďalej každoročne štatistické údaje od vedeckých spoločností združených v RSVS pri SAV požadovať, zbierať a vyhodnocovať a na ich základe bude spravodlivo pridelať finančnú dotáciu SAV. Výška pridelenej dotácie však bude zohľadňovať nielen aktivity vedeckej spoločnosti, ale bude zohľadňovať aj komunikáciu a spoluprácu vedeckej spoločnosti s VV RSVS.

Doc. RNDr. Jaroslav Staniček, CSc.
člen VV RSVS

Vedecké spoločnosti a internet

Komunikácia, v tom najširšom slova zmysle, je fantastický fenomén v celom vesmíre. Je až neuveriteľné, ako funguje prenos informácií či už v neživej prírode, ale o to viac, v živej prírode. Komunikácia je typickým predstaviteľom „globalizácie“, na ktorú sme občas hrdí, občas nadávame. Pomocou komunikácie sa dozvedáme informácie nielen o vzdialených objektoch vo vesmíre, ale aj na úrovni atómového jadra. Z môjho laického pohľadu je takmer nepochopiteľné, že ľudstvo moderné spôsoby komunikácie odhalilo iba nedávno, hoci aj v dnešnej dobe medzi primitívnymi kmeňmi v Afrike prenos informácií sa deje prostredníctvom tamtamov. A spoľahlivo.

Vo svojom príhovore by som sa chcel zmieniť o komunikácii na internete medzi členmi vedeckých spoločností, ktorý v dnešnej dobe poskytuje neobmedzené možnosti. V pohodlnej stoličke za pracovným stolom v dobre vykúrenej a príjemne zariadenej pracovnici kliknete na internet a objednáte si

hotelovú izbu na druhom konci sveta, či si kúpite letenku aj do tých najnemožnejších destinácií na svete, a pod. To, čo nám kedysi trvalo celé týždne či mesiace, dnes si dokážeme vypaviť v priebehu pár minút. A paradoxne, na nič nemáme čas.

Môj prvý kontakt s internetom som mal v roku 1987, keď som sa na základe štipendia kolegov zo Sacramento Peak Observatory v USA (na ktorom výskum slnečnej koróny financujú americké vzdušné sily!), zúčastnil medzinárodnej konferencie na danú tému. Keď ma americkí kolegovia posadili k počítaču a umožnili mi komunikovať s iným vzdialeným kolegom. Cítil som sa veľmi zaskočený – a zaostalý. Netrvalo dlho a modernú komunikáciu cez internet sme si osvojili. I keď s istými obmedzeniami. Platí to najmä o nás, o staršej generácii, ku ktorej patrí. Zvykali sme si ťažko, ale dnes, bez internetu si nedokážeme predstaviť život. Cez internet nielen komunikujeme, ale čítame aj noviny, pozeráme filmy či počúvame hudbu. A všetko, alebo takmer všetko čo potrebujeme, nájdeme na „Googli“.

Ako je všeobecne známe, v Rade slovenských vedeckých spoločností, je združených 51 vedeckých spoločností (VS) z rôznych vedných oblastí. Na serveri savba.sk si môže každá VS, pokiaľ nemá inú možnosť, otvoriť svoju www stránku. Na tejto stránke by mali byť základné informácie o vedeckej spoločnosti, kontakty na funkcionárov členov VS, štatút a pod. Žiaľ, ukázalo sa, že 20 VS, ktoré sú vedené v adresári savba, nemá svoju vlastnú www stránku. Na dve adresy sa nedalo momentálne dostať. Tento stav nás dosť zaráža, keďže niektoré z týchto VS na svoju činnosť dostávajú dotácie. Pokúšali sme sa v osobných rozhovoroch o tejto situácii „komunikovať“ a dosiahnuť nápravu, no bez kladného výsledku.

Každý člen vedeckej spoločnosti si môže funkčnosť svojej stránky overiť jednoduchým spôsobom. Kliknutím na „vedecké spoločnosti“ sa objaví príslušná stránka VS na www.savba.sk. Prístup na túto stránku je možný aj z hlavnej stránky savba, ale treba sa k nej preklikať cez viacere priečinky.

Pre zjednodušenie komunikácie medzi RSVS a VS sme už dávnejšie pripravili www stránku RSVS, kde umiestňujeme všetky dôležité informácie čo sa v RSVS robí. Nachádzate tam aj tabuľky pre prípravu rozpočtu na nasledujúci rok, či tabuľky na zučtovanie.

Pred tromi rokmi sme zaviedli aj hromadnú adresu vedspol@savba.sk, na ktorú sa môžu posielat informácie, ktoré sa týkajú všetkých VS. Túto stránku spravuje Výpočtové stredisko SAV v Bratislave a našim starostlivým garantom v tomto smere je p. Lukáč. Spolupráca s ním je vynikajúca. V mene všetkých, ako aj v mene svojom mu vyjadrujem úprimné poďakovanie. Nie je jednoduché udržiavať funkčnosť tejto stránky, keďže sa často menia adresy funkcionárov a pritom sa o tejto zmene nedozvieme včas alebo vôbec nie. Tu by som uviedol, že VS sú v tejto hromadnej adrese zastúpené svojimi predsedami/predsedníčkami, ale vzhľadom na veľkú teritoriálnu vzdialenosť medzi predsedom VS a/či vedeckým tajomníkom VS, je možné zaradiť na požiadanie dve adresy.

V tomto príhovore som sa snažil priblížiť situáciu komunikácie medzi RSVS a VS a zdôrazniť aká je prospešná elektronická komunikácie. Bol by som veľmi povďačný tým spoločnostiam, ktoré ešte nemajú svoje www stránky, aby si

ich urobili, Bez ohľadu na to, či bude od 1.1.2011 RSVS fungovať alebo nie. Domnievam sa, že www stránky VS sú vizitkou každej konkrétnej vedeckej spoločnosti.

RNDr. Vojtech Rušin, DrSc.
Podpredseda VV RSVS

Rozvoj vedy na Slovensku a doktorandské štúdium: problémy a perspektívy“

(MKC VEDA SAV, Bratislava 6.10.2010)

Pedagogické aspekty doktorandského štúdia

Doktorandské štúdium je vzdelávacou činnosťou, ktoré má svoje špecifiká. Z hľadiska legislatívy je to vysokoškolské štúdium – podobne ako štúdium na bakalárskej a magisterskej úrovni – avšak požiadavkami i priebehom sa významne od nich líši.

Prvým charakteristickým znakom doktorandského štúdia je **individualizácia**. I keď fakulty organizujú aj hromadné akcie, napr. frontálne prednášky alebo skupinové diskusie, jadro štúdia spočíva v individuálnom učení sa a v komunikácii so školiteľom. Individualizované štúdium si vyžaduje od doktoranda do značnej miery uplatnenie iného štýlu učenia sa ako pri štúdiu na nižšej vysokoškolskej úrovni. Súvisí to aj s tým, že vzdelávanie sa tu neuskutočňuje v pravidelných týždenných cykloch daných rozvrhom hodín, naopak, doktorand o časových aspektoch svojho štúdia rozhoduje sám. Nemám teraz na mysli veľké etapy štúdia, ktoré sú z hľadiska termínov plánované podľa predpisov, ako je dizertačná skúška alebo obhajoba dizertácie. Naopak, hovorím o malých, každodenných, každotýždenných epizódach štúdia. Pri nich doktorand sám rozhoduje o tempe učenia sa, o tom, čomu bude venovať viac a čomu menej pozornosti.

V odbornej literatúre sa toto nazýva **časový manažment**. Prax ukazuje, že s časovým manažmentom svojho štúdia majú doktorandi v spoločenských vedách veľké problémy. Rozumné plánovanie, racionálne rozloženie úloh často buď chýba, alebo je problémom stanovené etapy a úlohy splniť. Hlavným dôvodom je neskúsenosť s typom práce, ktorým je doktorandské štúdium. Rady školiteľa často nepomáhajú, pretože v hre sú aj iné faktory. Ide o koreláciu medzi vlastnými schopnosťami, náročnosťou úloh a motiváciou študenta úspešne študovať.

S časovým manažmentom úzko súvisí zvládnutie **učebných stratégií** samostatného učenia sa. Učebné (študijné) stratégie sú vlastne nástrojmi učenia sa, sú to súbory postupov, ktoré umožňujú efektívne učenie sa. Študent, ktorý má rozvinuté učebné stratégie, vie plánovať svoje učenie, používa efektívne spôsoby učenia sa a vie včas a úspešne dokončiť učebné úlohy. Na druhej strane študent, ktorý má slabo rozvinuté učebné

stratégie, uskutočňuje tie isté učebné úlohy bez používania primeraných postupov a učí sa neefektívne. Pre krátkosť času, uvedieme podrobnejšie len dva prvky efektívnych učebných stratégií: organizovanie učenia sa a pozitívne sebaopätanie.

Organizovanie učenia sa zahrňuje viacero prvkov. Predovšetkým je to stanovenie si konkrétnych cieľov učenia sa a ich hierarchiu. Premenené na drobné to znamená:

- Príprava časového rozpisu učenia sa.
- Stanovenie si realistických cieľov.
- Stanovenie si priorit.
- Rozdelenie väčších úloh na menšie.
- Dochvilnosť.
- Vyhybanie sa prokrastinácii.
- Úprava fyzických podmienok učenia (osvetlenie, stôl, vetranie, nápoje, odev a pod.).

Sebaopätanie je vlastne obraz študenta o sebe. Výskumy ukazujú, že pozitívne sebaopätanie študenta je jedným z najvýznamnejších faktorov, ktorý vplyva na výsledky učenia sa. Pozitívny sebaobraz zlepšuje učenie sa, negatívny sebaobraz pôsobí ako jeho inhibitor. So sebahodnotením je spojená zodpovednosť za vlastné učenie sa a pozitívne myslenie. Ide o tieto osobné vlastnosti:

- Realistické sebahodnotenie.
- Dôsledné prebratie zodpovednosti za vlastné učenie.
- Pozitívne myslenie.
- Manažment stresu.

Ďalším významným rozdielom v porovnaní s bakalárskym a magisterským štúdiom je vstup do **vedeckej komunity**. Nejde len o členstvo, ale o požiadavky na jeho kompetenciu. Doktorand sa stáva vedcom, obyčajne sa zúčastňuje práce v tíme výskumníkov, musí zvládnuť ústnu i písomnú vedeckú komunikáciu, osvojiť si vedecké žánre – referát, prednášku, výskumnú štúdiu a nakoniec dizertáciu. Toto si osvojuje „za pochodu“, obyčajne bez predchádzajúcej odbornej prípravy.

Ak hodnotíme priebeh doktorandského štúdia u typického študenta v spoločenských vedách, je jasné, že **nejde o lineárny, pravidelný priebeh**. Ak by sme ho mali znázorniť pomocou krivky, videli by sme, že ide o výkyvy smerom hore i dolu. Doktorand prežíva momenty tvorivého vzostupu i vážnych kríz. Nejde o prekvapenie, pretože takýto priebeh má každá tvorivá práca. Zaujímavejšie je opýtať sa, z čoho tieto výkyvy pramenia, aký je ich zdroj. Vieme, že ide jednak o výkyvy súvisiace s vedeckou prácou – s problémami pri formulovaní projektu výskumu, zdarom i nezdarmi pri výskumnej práci v teréne, pri problémoch s nahromadenými dátami, o ktorých sa ukazuje, že sa nedajú zmysluplne zorganizovať a už vôbec nie

interpretovať atď. Ale platí: nielen úspechy, ale aj zlyhania sú súčasťou každej práce. Dôležité je tieto potenciálne zlyhania predvídať a vyhnúť sa im.

Do hry však vstupujú i **mimoštudijné okolnosti**, ktoré však ovplyvňujú priebeh štúdia doktoranda. Doktorand je dospelý mladý človek, ktorý rieši i svoje osobné veci. Vstupuje do partnerstva, uzavrie sobáš, založí si rodinu, hľadá byt a prípadne vedľajší zárobok a pod. Tieto faktory nielenže ovplyvňujú jeho štúdium, ale sú s ním pevne prepojené. Stáva sa, že študent nevláda túto dvojnásobnú záťaž a štúdium zanechá. Ak mám hovoriť o mojich doktorandoch, nedokončenie doktorandského štúdia z rodinných dôvodov je toho hlavnou príčinou.

Častou skutočnosťou v tretom roku dennej formy štúdia je **stratégia plánovaného neúspechu**. Doktorand čerpá plat a iné výhody súvisiace so štúdiom, predstiera angažovanosť vo výskume, školiteľovi predkladá úryvky zo svojej práce a dokumentuje nimi, aké veľké má ťažkosti – aby si tak otvoril dvere k zamýšľanému záveru: nedopísať dizertáciu. Je už totiž orientovaný na iné zamestnanie. Toto považujem nielen za študijný, ale aj za etický problém, ktorý však má sociálne pozadie.

U doktorandov v dennej forme štúdia medzi závažné faktory ovplyvňujúce charakter štúdia patrí i to, že k role študenta-doktoranda pribudne i **rola zamestnanca**. Doktorand sa stáva členom príslušnej katedry, vstupuje do nových vzťahov, dostáva vyučovacie i ďalšie úlohy. Musí sa adaptovať na nové pracovné prostredie, zvládnuť vzťahy s učiteľmi, ktorí sú kolegovia, ale voči nim je v asymetrickom postavení.

Až doteraz sme opisovali len doktoranda a jeho vlastnosti. Na druhej strane dyády stojí jeho **školiteľ**. Vedenie doktoranda je iné ako vyučovanie v bakalárskom a magisterskom štúdiu. Je skôr tútorom ako prednášateľom, je s doktorandom v intenzívnejšom styku, je jeho partnerom. V tomto kontexte je dobré pripomenúť súvislosť vedenia doktoranda s teóriou o tzv. **kognitívnom učňovskom učení sa** (*cognitive apprenticeship*) (Collins - Brown - Holum 1991). Je to model učenia založený na situačnej kognícii, autentickej činnosti a sociálnej interakcii a uskutočňuje sa podobným spôsobom, ako je to pri učení sa remeslu. V rámci neho sa študent oboznamuje s kognitívnymi nástrojmi, osvojuje si ich a rozvíja v reálnej situácii. Podobne, ako je to pri učení sa remeslu, aj tu je učenie založené na autentickej činnosti, v ktorej sa študent naučí "kultúru praxe". Používanie metafory učňovského učenia zdôrazňuje význam činnosti pri učení sa a praktických vedomostí zakotvených v situácii, pričom pri učení sa dochádza k novej enkulturácii. Úloha učiteľa pri kognitívnom učňovskom učení je zásadne odlišná ako pri tradičnom vyučovaní. Učiteľ poskytuje študentovi podporu (*scaffolding*). Je to menej robustný, menej priamy a niekedy aj menej explicitný spôsob odovzdávania poznatkov učiacemu sa subjektu. Podpora sa skladá z návrhov, komentára, pochvaly a podobných

zásahov školiteľa. Ten v priebehu učenia čoraz menej prispieva k učeniu študenta a nakoniec úplne ustúpi do úzadia (*fading*), takže študent pracuje celkom samostatne. Miera a intenzita podpory študenta učiteľom klesá priamoúmerne s tým, ako študent nadobúda dokonalosť a zručnosť v práci s učivom. Na začiatku je pomoc silnejšia a všestrannejšia, potom klesá a na konci je nulová. Tento proces postupného slabnutia podpory študenta a ustupovania učiteľa do úzadia je dôležitým znakom kognitívneho učňovského učenia sa.

Práca školiteľa je náročná, pritom je paradoxné, že školiteľ do nej vstupuje bez náležitej prípravy. Málo sa publikuje o kompetenciách školiteľa – aké predpoklady osobné, komunikačné, etické a ľudské by mal mať a ako ich nadobúdať, príp. rozvíjať. Pritom je zrejmé, že vlastnosti školiteľa majú veľký podiel na úspechu (alebo zlyhaní) doktoranda. Synergia školiteľa a doktoranda nastane len pri optimálnom vzťahu a vzájomnom naladení sa. Za poznámku stojí, že u nás nie sú k dispozícii metodické príručky k práci školiteľov (inou otázkou je, či by ich školitelia čítali). Málo sa publikuje o skúsenostiach so školiteľstvom, veľmi by sa zišli exemplárne ukážky dobrej praxe školiteľa. Chýba tu aj bazová **teória** školiteľstva, súvisiaca s tým, že na Slovensku sa málo rozvíja vysokoškolská pedagogika.

Pokiaľ ide o doktorandov, mnohé fakulty vypracovali príručky pre nich, ktoré obsahujú nielen základné legislatívne informácie, ale aj rady a skúsenosti. Chýba im však jedno: rada, ako prežiť so zlým školiteľom. Zlý školiteľ skutočne existuje, pretože každá ľudská kvalita sa vyskytuje v populácii v štatistiky odhadnutel'nom počte. Téma vynikajúceho resp. zlého školiteľa je azda dobrým námetom pre nasledujúcu diskusiu k problematike doktorandského štúdia.

Prof. Peter Gavora,
Slovenská pedagogická spoločnosť pri SAV

Doktorandské štúdium z aspektu sociálneho.

V rámci riešenia úlohy štátneho programu „Analýza systému sociálneho zabezpečenia interných doktorandov VaV do 35 rokov“ (číslo 2004 SP 22 /06K 0E 01/000 00 01) bol realizovaný aj sociologický prieskum života a práce doktorandov, zameraný na viacero aspektov postavenia doktorandov a potenciálnych uchádzačov o tento stupeň štúdia (študentov vysokých škôl v poslednom ročníku). V centre pozornosti stáli otázky o sociálno-ekonomickej situácii, motiváciách a vnímaných prekážkach úspešného ukončenia doktorandského štúdia. Riešiteľom úlohy bolo Stredisko pre štúdium práce a rodiny, Bratislava (zodpovedný riešiteľ R. Bednárík) a spoluriešiteľmi boli Národohospodárska fakulta Ekonomickej univerzity, Bratislava a Materiálovotechnologická fakulta Slovenskej technickej univerzity, Trnava.

Ako technika zberu údajov bol použitý dotazník. Dotazník pripravili všetky 3 spolupracujúce organizácie, zber údajov

vykonala Agentúra ASA v priebehu mesiaca október – november 2005. Počet respondentov bol: 360 interných doktorandov, 104 študentov a ako kontrolná skupina bolo interviewovaných 98 externých doktorandov. Z interných doktorandov študovalo 43 % na univerzitách všeobecného zamerania, 42 % na technických univerzitách, 3 % na ekonomických univerzitách a 11 % na pracoviskách SAV. Medzi internými doktorandmi bolo 57 % mužov, len 13 % ženatých či vydatých, 17 % s trvalým bydliskom v Bratislave, 32 % s trvalým bydliskom na západe SR, 25 % s trvalým bydliskom na strednom Slovensku a 26 % s trvalým bydliskom na Východe SR.

Interní doktorandi ako prekážky ukončovania doktorandského štúdia uviedli nedostatočnú vybavenosť pracoviska technickými prostriedkami (61 bodov na 100 bodovej škále, kde 100 b znamená „veľmi závažný problém“, 0 bodov „vôbec žiadny problém“), ďalej nízky príjem doktoranda (60 bodov), zlú bytovú situáciu (56 bodov) a problémy so získaním grantov na výskumné projekty (54 bodov); naopak, nie tak veľký problém vidia v náročnosti požadovanej práce (len 33 bodov), v spoločenskom uznaní vedeckých pracovníkov (34 bodov) či v uplatnení sa po skončení doktorandského štúdia (42 bodov).

Čo sa týka sociálnej situácie a podporovania interných doktorandov, tu bolo položených viacero otázok. Ukázalo sa, že interní doktorandi bývajú veľmi rôznorodo, keď cca 31 % z nich býva u rodičov, ďalších 31 % na internátoch, 12 % na ubytovni a 24 % v bytoch (z toho 15 % v prenajatých bytoch a 9 % už vo vlastných bytoch). Naproti tomu externí doktorandi len v 20,4 % prípadov bývajú u rodičov, 4 % na internátoch, 5 % na ubytovni a až 62 % v bytoch (z toho 44,9 % vo vlastných a 17,3 % v prenajatých). 25 % interných doktorandov žije samo, bez detí, 10,7 % interných doktorandov žije s partnerom bez detí, 8,2 % žije s manželským partnerom bez detí a 3,8 % s manželským partnerom s deťmi, ďalších 15 % interných doktorandov žije bez detí s priateľmi. U externých doktorandov 29,2 % žije s manželským partnerom s deťmi a 2,1 % s deťmi, ale sami. U prevažnej väčšiny doktorandov je aktuálna otázka založenia si vlastnej rodiny – u interných doktorandov 55,1 % buď už má rodinu, alebo ju v blízkej budúcnosti plánuje založiť (ešte vo väčšom podiele na univerzitách všeobecného zamerania a na ekonomických univerzitách), u externých doktorandov vo vyše 80 % prípadov buď už majú vlastnú rodinu, alebo si ju v blízkej budúcnosti plánujú založiť. Interní doktorandi vykazujú podporu zo strany svojich rodičov – finančne ich rodičia podporujú v 23,8 % prípadov (26,5 % u externých doktorandov), materiálne ich rodičia podporujú v 35,5 % prípadov (34,7 % u externých doktorandov) a v 2,8 % sa ich rodičia starajú o deti (26,5 % u externých doktorandov). Interní doktorandi len v malej miere majú pôžičky (6,6 % ich spláca pôžičku na byt či dom a 2,5 % spláca pôžičku na zariadenie bytu), avšak viac ich plánuje požiadať o pôžičku – na byt či dom 31,9 % a na zariadenie 15,5 %. Príjmy doktorandov sú nižšie než je priemerný príjem na Slovensku, vyššie príjmy majú externí než interní doktorandi. Preto časť doktorandov uvádza okrem prvého príjmu aj príjem z ďalšej práce: 35 % interných a 55 %

externých doktorandov uvádza takéto ďalšie príjmy, pritom sú to príjmy z výskumu a prednáškovej činnosti (23 % u interných a 37 % u externých), z ďalšieho zamestnania v oblasti pôsobnosti (25 % u interných a 37 % u externých) a z ďalšieho zamestnania mimo oblasť pôsobnosti (51 % u interných a 25 % u externých). Sociálne dávky interní doktorandi v podstate nepoberajú (3,6 % poberá prídavky na deti, 1,1 % rodičovský príspevok, 0,6 % nemocenskú dávku), u externých doktorandov je to vo vyššom počte prípadov (26,5 % poberá detské prídavky, 3,1 % rodičovský príspevok, 9,2 % nemocenskú, 3,1 % ošetrovné). Asi 25 % interných a 40 % externých doktorandov vypovedalo, že zamestnávateľ im poskytuje „príspevky“. Konkrétne účely u interných doktorandov boli nasledovné: u 22,6 % na stravu, u 9,2 % na nákup odbornej literatúry, u 8,4 % na jazykové kurzy, u 2,8 % na spoločenské, športové, kultúrne a rekreačné aktivity a u 2,8 % na zdravotnú starostlivosť. Vyšší podiel externých doktorandov uviedol, že zamestnávateľ im poskytuje príspevky na stravu (37,8 %), na nákup odbornej literatúry (13,3 %), na zdravotnú starostlivosť (9,2 %) a na spoločenské, športové, kultúrne a rekreačné aktivity (17,3 %). Interní doktorandi podmienky štúdia hodnotia diferencovane, pozitívnejšie hodnotia možnosť využívania flexibilného pracovného času (73 bodov, keď 100 bodov znamená „veľmi dobré podmienky“ a 0 bodov zas „veľmi zlé podmienky“) i možnosť prerušenia pracovného času z rodinných dôvodov (58 bodov); avšak viac negatívne hodnotia možnosti bývania (len 22 bodov), rekreácií (24 bodov), možnosti liečebných pobytov (len 12 bodov), či možnosť umiestnenia dieťaťa v predškolskom zariadení (30 bodov). Hodnotenie externých doktorandov nie je odlišné od hodnotenia interných doktorandov. Ďalší prieskum v rámci vyššie citovanej úlohy štátneho programu sa venoval podmienkam, postaveniu a sociálnemu zabezpečeniu doktorandov na školiacich pracoviskách. Prieskumy boli uskutočnené na 17 univerzitách na Slovensku a na 6 zahraničných univerzitách v prvom kvartáli 2005 a na 12 pracoviskách SAV koncom roku 2005. Úspešnosť doktorandského štúdia je rôzna na rozličných školiacich pracoviskách: na technických univerzitách cca 20 – 60 %, na všeobecných univerzitách cca 20 – 50 %, ale aj viac, na ekonomických univerzitách cca 55 %, na umeleckých vysokých školách 30 – 50 %, na pracoviskách SAV je úspešnosť vyše 60 %. České univerzity uvádzali úspešnosť ukončenia doktorandského štúdia na úrovni 60 %. Príčinami neukončovania doktorandského štúdia bývajú často finančné problémy doktoranda, nízky príjem (55 %), stanovená lehota na ukončenie, ktorú považujú za krátku (cca 15 %) a časť študentov má nezhody so školiteľom (13 %). Čo sa týka pomoci v oblasti sociálnych vecí, tu univerzity zabezpečujú pre doktorandov stravu (z teplej prevažne len obedy), ubytovanie (väčšinou na internátoch, ubytovanie rodín už je problematické). Väčšina univerzít síce má vlastné športové objekty a časť aj rekreačné, tieto sú však využívané doktorandmi len málo. Väčšina univerzít má priamo vo svojich objektoch zdravotné zariadenie, avšak nezabezpečuje starostlivosť o malé deti (pre rodiny doktorandov). Príspevky na sociálne zabezpečenie poskytujú školiace pracoviská v zmysle zákona – na stravu

a ubytovanie, v niektorých prípadoch aj na rekreácie, prípadne z rozpočtov odborových organizácií, ak je doktorand členom odborov.

V rámci riešenia tohto projektu bola vypracovaná aj štúdia „Možnosti zapojenia súkromných zdrojov pri financovaní doktorandského štúdia“ (vypracovala Doc.Ing. B. Chovancová, PhD.), v 3 častiach – situácia na Slovensku, situácia v ďalších krajinách V4 a situácia vo vybraných krajinách EU (porovnateľných rozlohou so SR – v Írsku, Rakúsku a Fínsku). Zaujímavé sú poznatky z Írska, Rakúska a Fínska. Sú to malé ekonomické celky, ktoré pri vstupe do EÚ nevykazovali výraznejšie výsledky, v prípade Írska možno hovoriť dokonca o zaostalosti za priemerom únie. Z tohto aspektu sú dobrým porovnateľným príkladom aj pre Slovensko. Keďže ekonomický rast krajiny je dnes vo veľkej miere závislý od vzdelanostnej úrovne a vedeckého výskumu, dominantné postavenie v tomto procese by malo mať aj financovanie mladých vedcov – doktorandov. Skúsenosti aj z týchto malých krajín nám dokazujú, že je nevyhnutné zvýšiť tlak aj na Slovensku, aby do tejto sféry prúdil vyšší objem prostriedkov ako doteraz. Pri financovaní doktorandského štúdia, ako dokazujú skúsenosti z týchto krajín, možno postupovať dvojakým spôsobom:

a/ Financovanie rozvoja vedy a doktorandského štúdia hlavne zo štátnych zdrojov, to dokazujú príklady z Rakúska a Fínska. Tieto krajiny ale doteraz proklamujú budovanie sociálneho štátu, na druhej strane s výrazným daňovým zaťažením firiem i fyzických osôb. Súkromné spoločnosti v tomto procese zohrávajú len doplnkovú úlohu. Tento systém, vzhľadom na rozbehnuté reformy (vrátane daňovej reformy) na Slovensku bude zrejme ťažko prístupný. Aj keď vláda do budúcnosti proklamuje rast výdavkov na školstvo, vedu a výskum, bude veľmi ťažké zo súčasnej úrovne dobehnúť také krajiny, ako sú Fínsko a Rakúsko.

b/ Pri súčasnej úrovni rozbehnutých reforiem sa ukazuje aj pre Slovensko ako vhodný príklad Írska cesta riešenia tohto problému. Ide hlavne o to, aby popri štátnych zdrojov sa do tohto procesu zapojili vo veľkej miere komerčné zdroje. Tieto zdroje by však mali mať striktné vymedzený charakter. Teda nie bezúčelové rozdávanie prostriedkov zo strany komerčného sektora, ale viazané na riešenie vedecko-výskumných úloh základného i aplikovaného výskumu, či riešenia úloh pre potreby praxe. Ako ukazuje príklad Írska, z týchto zdrojov je možné riešiť nielen poplatky za doktorandské štúdium, ale i sociálnu situáciu doktoranda. Platí tu zásada, že čím je šikovnejší a talentovanejší vedec-doktorand, tým má možnosť získať hodnotnejšie granty a viac finančných prostriedkov. Tento systém by v konečnom dôsledku prispel i k efektívnejšiemu využitiu štátnych zdrojov, ktorými sa financuje doktorandské štúdium, pretože v súčasnosti úspešnosť ukončenia doktorandského štúdia je minimálna a väčšina z nich po využití štátnych zdrojov sa presúva pracovať do súkromnej sféry.

PhDr. Rastislav Bednárík, CSc.,
predseda Slovenskej sociologickej spoločnosti pri SAV

Doktorandské štúdium - nemenný systém? - niekoľko námietok do diskusie

Úvod. Súčasný vysokoškolský (131/2002 Z.z.) zákon reaguje na niektoré svetové trendy vo vysokoškolskom vzdelávaní a najmä na snahy zjednotiť vzdelávacie systémy európskych krajín v rámci bolonského procesu, avšak niektoré jeho prvky v oblasti doktorandského štúdia (§54) sa až príliš zameriavajú do vnútra univerzitnej sféry. Z podstaty doktorandského štúdia s uvažovaním nových podmienok v súvislosti s budovaním zalostných ekonomík sa dajú vyvodiť nové prvky, ktoré by mohli jednoduchým, systémovým a transparentným spôsobom zdokonaľiť súčasný systém doktorandského štúdia, a to bez narušenia jeho základnej filozofie, tak, aby sa mohli maximálne rozvinúť synergické väzby medzi vzdelávaním, výskumom a praxou. V rokoch 2003 až 2005 sa riešila úloha štátneho programu výskumu a vývoja 2003 SP 51/028 09 00/028 09 110 „Skvalitnenie vzdelanostnej úrovne tvorivých (kreatívnych) zamestnancov priemyslu, výskum nových metodológií, rozvoj využitia experimentálnych diagnostických a simulačných metód v materiálovej diagnostike a konštrukcii pre potrebu priemyselnej praxe zabezpečujúcich zvýšenie konkurencieschopnosti strojárskoho a elektrotechnického priemyslu“, v rámci ktorej Ústav materiálov a mechaniky strojov SAV zabezpečoval riešenie čiastkovej úlohy 1.2 Príprava špecializovane orientovaných doktorandov pre náročné konštrukčné a vývojové úlohy. Jedným z výstupov riešenia tejto úlohy je aj „Návrh nových prvkov v systéme doktorandského štúdia z hľadiska lepšieho uplatnenia sa absolventov v praxi spoločnosti založenej na vedomostiach“. Návrh bol predložený do diskusie a je uverejnený na internetovej stránke www.phd.sav.sk. Niektoré prvky predkladáme na diskusiu aj tomto mieste.

Nová situácia. O novej situácii hovoríme v kontexte (dnes už) klasického ponímania univerzity ako inštitúcie sústreďujúcej vzdelávanie a výskum. V minulom storočí bol výskum chápaný ako podstatná aktivita univerzity [1,2]. V súčasnosti nastáva nová situácia v tom zmysle, že výskum je už chápaný ako podstatná aktivita (rozvinutej) ekonomiky a spoločnosti. Výskum sa už nesústreďuje a ani sa nedá sústrediť iba na univerziách, ale zasahuje priamo a hlboko do spoločnosti a jej ekonomiky. Výskum je dnes natoľko spojený so spoločnosťou, že hovoríme o spoločnosti založenej na vedomostiach. Poznamenajme, že pre doktorandské štúdium na Slovensku nie je určujúce, kde Slovensko v tejto súvislosti v súčasnosti je, ale kde by malo byť.

Akademické a profesijné zameranie doktorandského štúdia. Prvá téma, ktorú ponúkame do diskusie je vytvorenie akademického a profesijného zamerania doktorandského štúdia. V krajinách, kde bolo doktorandské štúdium dlho orientované na prípravu odborníkov prakticky iba pre univerzitnú sféru, vznikla silná potreba prípravy odborníkov na úrovni tretieho stupňa vysokoškolského vzdelávania pre pôsobenie v praxi mimo univerzitného sektora. V USA, Veľkej Británii, Austrálii, Rakúsku a Holandsku je možné pozorovať postupné zavádzanie tzv. profesijných doktorátov [3-5]. Profesijný doktorát je

program pokročilého štúdia a výskumu, ktorý, splňajúc kritéria pre udelenie doktorátu, je zostavený tak, aby splnil špecifické potreby profesijnej skupiny mimo univerzity, a ktorý rozvíja schopnosti jednotlivcov tak, aby mohli pracovať v profesijnom kontexte [5]. Pre profesijné doktoráty je charakteristický titul označujúci profesijnú oblasť.

Je zrejmé, že príprava odborníkov na úrovni tretieho stupňa vysokoškolského vzdelávania pre potreby praxe mimo univerzít prebieha na Slovensku už niekoľko desaťročí. Čo je inšpirujúce na prístupe krajín zavádzajúcich profesijný doktorát je skutočnosť, že nešli cestou rozšírenia klasického doktorátu, ale zaviedli nový typ doktorátu. Nesnažia sa o doktorát univerzálny ale diferencujú. A to je vec, ktorá by, podľa nášho názoru, bola potrebná aj na Slovensku - diferenciácia (a to aj formálna) študijných programov doktorandského štúdia podľa predpokladanej oblasti uplatnenia sa absolventa. Diferenciácia na akademicky a profesijne zamerané doktorandské štúdium by umožnila lepšie prepracovať študijné programy, metodiku a prístupy ako aj lepšie uplatnenie sa doktorandov v príslušnej oblasti bez ďalšieho zvyšovania už aj tak veľkého študijného zaťaženia doktorandov. Študijná časť doktorandského štúdia s akademickým zameraním by mala klásť dôraz na získanie hlbokých teoretických vedomostí s cieľom preniknúť k filozofii vedného odboru, predmetom vedeckej časti by mal byť spravidla základný výskum. Pre študijnú časť doktorandského štúdia s profesijným zameraním by mala byť charakteristická interdisciplinarita, získanie teoretických vedomostí s dôrazom na širší prehľad, osvojenie si všeobecnejších vedeckých metód a získanie univerzálnejších vedeckých zručností. Vedecká časť štúdia by sa spravidla, prirodzene, orientovala na aplikovaný výskum s dôrazom na praktickú využiteľnosť získaných poznatkov. Za zváženie tiež stojí aj rozsah študijnej časti doktorandského štúdia. Inšpirujúci v tejto súvislosti môže byť fakt, že pre profesijné doktoráty vo Veľkej Británii je charakteristická väčšia študijná časť v porovnaní s akademickými doktorátmi. Pri diferenciácii na akademické a profesijné zameranie doktorandského štúdia by tiež bolo možné citlivejšie zváženie „učňovského“ a „kohortového“ prístupu k vzdelávaniu doktorandov. Zdá sa, učňovský prístup sa v súčasnosti začína podceňovať [2]. Je zrejmé, že učňovský prístup má väčší potenciál „naučiť“ „umeniu výskumu“, no v prípade „zlého školiteľa“ je zraniteľnejší. Vzdelávanie v „kohortách“ má svoje nesporné výhody napríklad v možnosti lepšej štruktúrovateľnosti, regulovateľnosti a kontrolovateľnosti, na druhej strane je tu väčšie nebezpečenstvo ponímať výskum ako (veľmi náročné, ale v podstate) remeslo.

V súvislosti s profesijnými doktorátmi vznikla pochybnosť, či sú plnohodnotnými doktorátmi. Pri zameraniach doktorandského štúdia by táto pochybnosť vopred odpadla. V oboch zameraniach by musel doktorand preukázať nadobudnutú schopnosť prinášať nové vedecké poznatky a získal by rovnakú kvalifikáciu. Správne zameranie doktorandského štúdia by predstavovalo iba praktickú výhodu pri uchádzaní sa o zamestnanie v príslušnej oblasti.

Vedecký medzistupeň v doktorandskom štúdiu.

Posledné trendy v doktorandskom štúdiu vedú od tradičného „učňovského modelu“ k viac štruktúrovanému vedeckému vzdelávaniu [2]. Zavedenie explicitnej študijnej časti doktorandského štúdia a jej posilňovanie na Slovensku zodpovedá týmto trendom. Položme si v tejto súvislosti otázku: môže absolvovanie kvalitnej študijnej časti doktorandského štúdia predstavovať ďalšiu kvalifikáciu? V USA študenti, ktorí absolvujú študijnú časť doktorandského štúdia, ale výskum potrebný pre udelenie hodnosti z najrôznejších dôvodov neuskutočnia používajú neoficiálny titul Ph.D. ABD. (ABD = all but dissertation - všetko okrem dizertácie). Hoci je tento titul neoficiálny, nikým neudelený, v praxi je často akceptovaný, pretože sa cítiť ako reálna a užitočná kvalifikácia. V Španielsku, Fínsku a Švédsku existuje oficiálny medzistupeň k doktorskému titulu. V Španielsku - Diploma de Estudios Avanzados (Diplom pokročilých štúdií) a vo Fínsku a Švédsku licenciát [2]. Absolvovanie kvalitnej študijnej časti doktorandského štúdia môže predstavovať aj na Slovensku veľmi užitočnú nižšiu vedeckú kvalifikáciu. Úspešné absolvovanie študijnej časti doktorandského štúdia znamená získanie najvyšších vyučovaných teoretických vedomostí a preukázanú schopnosť absolventa sledovať, chápať a kriticky hodnotiť najnovšie vedecké poznatky vo svojom odbore z hľadiska ich perspektívy a praktickej užitočnosti pre vlastnú riešenie problematiky. Je zrejmé, že nižšia vedecká kvalifikácia by mohla nájsť v praxi veľké uplatnenie v oblasti riešenia náročných úloh, kde nie je potrebná plná vedecká kvalifikácia. Napríklad vo vývoji, v štátnej a verejnej správe, projektovom manažmente, v grantových agentúrach... Nižšia vedecká kvalifikácia by mohla prípadne sprísniť vstupnú kvalifikáciu pre vyučovanie na vysokých školách (v súčasnosti postačuje druhý stupeň vysokoškolského vzdelania)...

Medzistupeň v doktorandskom štúdiu nie je súčasnému právnomu stavu na Slovensku cudzí. Paragraf 54 ods. 16 zák. 131/2002 Z. z. hovorí: „doktorandom v oblasti katolíckej teológie sa po absolvovaní prvej ucelenej časti doktorandského štúdia udeľuje akademický titul "licenciát teológie" (v skratke 'ThLic.').“ Bolo by dobré zvážiť zavedenie nižšej vedeckej kvalifikácie aj iných študijných odboroch. Pre doktorandské štúdium je z celosvetového hľadiska charakteristická nízka úspešnosť a tak je tomu aj na Slovensku. Zavedenie nižšej vedeckej kvalifikácie by znamenalo zhodnotenie úsilia mnohých doktorandov, ktorí z najrôznejších dôvodov štúdium nemôžu ukončiť ako aj zhodnotenie investícií do študentov zo strany pedagógov. Pre akceptáciu takejto kvalifikácie v praxi by bolo žiaduce, aby nebola iba neformálna, ale mala aj svoje zakotvenie v legislatíve.

Samostatné vykonanie vedeckej časti DŠ. Súčasná právna úprava chápe doktorandské štúdium ako stupeň vysokoškolského štúdia. Podstatou doktorandského štúdia však nie je absolvovanie štúdia tak, ako je tomu vo všetkých nižších stupňoch štúdia, ale preukázanie schopnosti samostane prinášať nové vedecké poznatky. Môžeme povedať, že pri doktorandskom štúdiu sa úlohy obracajú. Žiak poučuje svojho učiteľa - výsledkami vlastného samostatného výskumu.

Poskytovateľ doktorandského štúdia musí byť na svoju činnosť akreditovaný, to je logická požiadavka, z ktorej sa nedá zľaviť. Znamená to ale, že výskumom v nekreditovaných výskumných inštitúciách nemôže nikto preukázať schopnosť samostatne prinášať nové vedecké poznatky? V spoločnosti založenej na vedomostiach výskum už nie typický iba pre univerzity ale pre spoločnosť ako takú. Preto otázka prípravy „doktorandov“ mimo univerzitnú sféru a otázka synergických väzieb medzi univerzitami a neuniverzitnými výskumnými inštitúciami bude nadobúdať čoraz väčší význam. Pre udržanie vysokej spoločenskej vážnosti doktorskej kvalifikácie je potrebné aby pokrývala všetky prípady, ktoré spĺňajú podstatné podmienky na jej udelenie bez ohľadu na to, kde uchádzač preukázal ich splnenie. Navyše, príprava doktoranda výskumom v inštitúcii, v ktorej pôsobí, alebo bude pôsobiť, je pre prax veľmi efektívna. (Nemýľme si v tejto súvislosti externé štúdium so štúdiom vo výskumnej inštitúcii. Externé štúdium na vysokej škole musí byť podstatne zabezpečené vysokou školou.) Otázka absolvovania vedeckej časti doktorandského štúdia vo výskumných inštitúciách môže byť prestížnou aj pre samotné výskumné inštitúcie a motivujúcim prvkom pri vytváraní perspektívnych synergických väzieb medzi nimi a univerzitami.

Súčasná legislatíva neuvažuje s možnosťou, kedy doktorand vykoná vedeckú časť svojho štúdia v rámci výskumnej činnosti svojho zamestnávateľa samostatne, mimo rámec formálneho doktorandského štúdia. Stará legislatíva poznala termín „samostatná vedecká príprava“ (Vyhl. 65/1977 Zb.) alebo termín „predložiť dizertačnú prácu na obhajobu aj bez predchádzajúceho absolvovania doktorandského štúdia“ (§22c Zák. 172/1990 Zb.). V zahraničí je možné stretnúť sa s doktorátmi na základe publikácií („doctorate by publication“ [5]).

Je zrejme, že pre doktorskú kvalifikáciu, pre uplatnenie sa absolventov doktorandského štúdia, ako aj pre vytváranie väzieb medzi univerzitami a neuniverzitným výskumom, by bolo dobré, keby existovala možnosť absolvovať vedeckú časť aj v neakreditovanej výskumnej inštitúcii. Z hľadiska vzdelávacieho systému by sa jednalo o samostatne uskutočnené štúdium doktorandom.

Záver. Vytváranie spoločností založených na vedomostiach je silným súčasným trendom. Doktorandské štúdium by malo sledovať tento trend, bez ohľadu na momentálnu situáciu na Slovensku. Nové prvky systému doktorandského štúdia, ktoré sme tu predložili na diskusiu, by ho mohli transparentným spôsobom zefektívniť a zhodnotiť, pričom by sa zachovala a zvýraznila jeho podstata.

Ing. Ján Košút, PhD.

Ústav materiálov a mechaniky strojov SAV

- 1 Geuna, A.: European Universities: An Interpretive History, MERIT, University of Limburg 1996.
- 2 Sadlak, J. (Ed.): Doctoral Studies and Qualifications in Europe and the United States: Status and Prospects. Studies on Higher Education. UNESCO-CEPES, Bucharest 2004
- 3 Powell, S. - Long, E.: Professional Doctorate Awards in the UK. UK Council for Graduate Education 2005
- 4 Kemp, S.: Professional doctorates and doctoral education. International Journal of Organisational Behaviour, 7, (2004) 401-410
- 5 Professional doctorates. UK Council for Graduate Education 2002

Rozvoj vedeckého potenciálu krajiny má generačný aspekt

Školitelia, posudzovatelia projektov a výsledných PhD prác majú veľa možností ako usmerňovať profiláciu vedeckého výskumu v odbore a osobnosť doktoranda. V týchto „čriepkoch“ z oponentských posudkov, ktoré som pripravil v ostatných rokoch sa odráža životná skúsenosť pedagóga a vedeckého pracovníka. Odznali v diskusii na diskusnom fore Rady slovenských vedeckých spoločností na tému o doktorandskom štúdiu (6.10.2010). Svojrázny spôsobom ilustrujú a dokumentujú rozličné situácie „učiteľa“ a „študenta“ v inštitucionalizovanom procese vedeckej prípravy, o ktorom hovorili referenti. Vedecké spoločnosti najmä pedagogického, psychologického, sociologického i politologického charakteru by si mali viac povšimnúť tento spoločenský problém a umožniť svojim doktorandom artikulovať ich problémy, aby si ich osvojila sféra vednej a vzdelávacej politiky a prijala potrebné rozhodnutia v oblasti legislatívnej inovácie tohoto procesu.

1. Usmerňujeme tematickú orientáciu výskumu voľbou výskumnej témy PhD práce

Dobre etablovaný výskum občianskej spoločnosti na Sociologickom ústave SAV po roku 1989 sa dostal do situácie nevyhnutnej „generačnej obmeny“. Pri rozhodovaní o tematickej oblasti, v ktorej by sa uplatnil nový člen výskumného tímu bezkonkurenčne a v absolútnom konsenze zvíťazila oblasť „ochrana životného prostredia – ekológia“. Toto demokratické rozhodnutie malého 4 členného tímu pod vedením R.Roška malo svoj pôvod v dvoch argumentoch:

a/v uznaní významu a úlohy ekologických občianskych hnutí pre celkovú pozíciu „občianskeho sektoru“ v politickom systéme, aj ako jeho najprestížnejší element spojený pupočnou šnúrou s premenami totalitnej na demokratickú spoločnosť.

b/v uznaní osobitnej náročnosti adaptácie sociologického experta na problematiku ekológie a v nutnosti osvojenia si komplexu enviromentálnych vied. To malo podľa našich očakávaní nádej iba v spojení s „mladým nádejným adeptom sociologických vied“. S potešením konštatujeme, že už naša prvá voľba bola správna a že iba nedávno som mohol posudzovať zreľú vedeckú prácu, ktorá osloví nielen sociológov a environmentalistov, ale aj občiansku verejnosť so záujmom o ochranu životného prostredia.

2. Upozorňujeme na rozlíšenie vedeckej a občianskej pozície adepta vedy

Domnievame sa, že teoretická koncepcia celého výskumného zámeru analyzovať násilie cez prizmu rodových osobitostí si priamo vyžaduje testovanie hypotézy (stereotypu) spájania istých foriem násilia s rodovou príslušnosťou agresora a násilníka. Doktorandka v analyzovanej literatúre naznačuje, že si je vedomá skutočnosti osobitostí foriem násilia u školskej mládeže, chlapcov a dievčát. To, že formy násilia sa nestali predmetom jej výskumu iba ilustruje ako hlboko sú zakorenené stereotypy redukovať „násilie“ iba na jeho brachiálne formy u doktoranda ženského pohlavia. To zrejme súvisí aj s osobným stanoviskom doktorandky v prípade prezentácie a interpretácie postoja „kompetentných“ o tzv. Womens studies na Slovensku, kde cítiť ako opúšťa hodnotovo pozíciu vedeckého pracovníka v prospech sympatizantky feministického občianskeho hnutia, ktorá nám dokladá svoj názor o nie celkom zdôvodnených zámeroch tvorcov školskej politiky.

3. Zovšeobecnenie vedeckého zistenia treba zdôvodniť

V empirickom pedagogickom výskume sa v poslednom období častejšie prejavuje trend voľby tzv. dostupného výberu výskumnej vzorky, čo ju začína dosť typologicky odlišovať od psychologického a sociologického výskumu. V kapitolke Výskumná vzorka doktorandka doslova uvádza „naša výskumná vzorka je vytvorená na základe dostupnosti, nie náhodným spôsobom“ pričom z toho vyvodzuje „...vedomujeme si, že závery nemôžeme zovšeobecňovať na všetkých učiteľov/ky, či žiakov/čky“. Ale týmto doktorandka končí a pokračuje v analýze a zovšeobecňovaní. Reprezentatívnosť výskumnej vzorky, ktorá sa uplatňuje najmä v serióznych sociologických výskumoch, je podmienkou sine qua non pre uznanie objektívnosti zistených poznatkov a ich zverejňovania bez rizika ich následného oprávneného zpochybnovania z vedeckého hľadiska. Je tu ešte nový problém, že výsledky vedeckého výskumu sú podnetom k verejnému diskurzu, do ktorého vstupujú rozličné dotknuté subjekty. Ten najbežnejší prístup je, že verejnosť ako prvý dotknutý subjekt akceptuje mediálne sprostredkované výsledky ako hodnoverné a bude ich zovšeobecňovať na celú populáciu žiakov, študentov a učiteľov. Ten špecifickejší prístup sa azda uplatní v prípade, že občianske združenia i štát ako generalizovaný občiansky aktér budú selektívne vyberať zovšeobecnené výsledky podľa toho ako im to bude vyhovovať.

4. Pripomíname teoreticko-historický prístup pri vymedzení skúmaného javu

Teoreticko- metodologickým aspektom sa zaoberal zo sociológov inšpiratívne R.Roško, ktorého prácu nájde zdatný študent sociológie v jeho monografii z roku 2000. Ale, aby si ju povšimli experti na rómsku problematiku zaradil som ju do rubriky DOKUMENTY prvého monografického čísla Sociológie venovaného rómskej problematike. Prínos R.Roška je v jeho pozornosti problému skupinotvornosti Rómov a osobitne jeho zdôvodne pochybnosti o využití ich rodinného potenciálu pri prechode k ich modernej občianskej identite. Vyslovuje tu hypotézu, že nemožno pokladať lipnutie Rómov na hodnotách rodinného spoločenstva za prednosť. Práve naopak je to skôr prekážka, ktorá im bráni v rozvíjaní vlastného štátotvorného-občianskeho potenciálu. Rodovo-rodinný partikularizmus Rómov je bariera, v zdolávaní ktorej Rómovia zaostávajú za ostatnými zložkami populácie Slovenska aspoň o storočie (s.508, Sociológia 33, 2001,č.5). Z vecného hľadiska je tu napokon najspornejšia a najdiskutovateľnejšia chýbná jednostranná stratégia zisťovania a explorácie kriminality Rómov iba vo vzťahu k majoritnej populácii. Takto formulovaná výskumná úloha mohla byť skutočne prínosom vtedy ak by sa zamerala aj na „kriminalitu“ v rámci rómskej populácie, ak by priniesla nejaké kvalitatívne informácie o ich osobitosti. Povaha trestných činov respondentov naznačuje, že niektoré z nich sa viažu na Rómov a niektoré skôr na Nerómov. Ako je to potom s rodinnými posolstvami?

5. Správne odhadnúť motiváciu študenta PhD vydržať záruč a zotrvať vo vede

Gutachten zur Dissertation „Ich war dort, also, ich weiß, dass dort alles geordnet ist ...“ Deutschland und Deutsche in der Wahrnehmung von slowakischen Schülern von D.Ch. Universität Siegen, 6. Mai 2008, Matrikelnummer 725741 Nie je tomu až tak dávno čo prof. B. Fichtner, prof. J. Zinnecker a doc. I.Boehnke navštívili Univerzitu sv.Cyrila a Metoda v Trnave, aby nás informovali o Univerzite Siegen a programe

medzinárodných doktorandských vedeckých štúdií v odbore erziehungswissenschaft s podporou vlády BRD. Dnes môžeme konštatovať, že dobrá vec sa podarila. Nie preto, že univerzitní partneri z Nemecka a Slovenska urobili to, čo bolo treba. Skôr preto, že jedna z dvoch účastníčok doktorandského programu (INEDD) sa prejavila tak, ako to už od mladých adeptov vedy ani neočakávame: prekonala všetky prekážky a ťažkosti, administratívne a finančné na svojej životnej ceste k vedeckej práci a umožnila diskusiu o zaujímavej a aktuálnej téme.

Prof. Ladislav Macháček,

Rada slovenských vedeckých spoločností pri SAV

Rada vedeckých spoločností pri SAV

Ing. Ján Knopp, DrSc.

predseda

e-mail: knopp@zoznam.sk

RNDr. Vojtech Rušin, DrSc.

podpredseda

e-mail: vrusin@ta3.sk

Prof. Mgr. Ladislav Macháček, CSc.

Slovenská pedagogická spoločnosť pri SAV

e-mail: ladislav.machacek@ucm.sk

PhDr. Viliam Čičaj, CSc.

Slovenská historická spoločnosť pri SAV

e-mail: hucica@klemens.savba.sk

Doc. RNDr. Jaroslav Staniček, CSc.

e-mail: stanicek@fmph.uniba.sk

Doc.RNDr.Igor M.Tomo,CSc,MPH,

e-mail: igormtomo@yahoo.com –

Revízná komisia:

predseda:

Doc.RNDr. Hilda Draškovičová, CSc.

Jednota slov. matematikov a fyzikov pri SAV

e-mail: draskovicova@center.fmph.uniba.sk

členovia:

PhDr. Radoslav Štefančík,MPol

Slovenská spoločnosť pre regionálnu politiku pri SAV

e-mail: radolist@yahoo.de

Sekretariát

Rady slovenských vedeckých spoločností

Úrad Predsedníctva SAV, Štefánikova 49

814 38 Bratislava

tel.: 5249 2751

E. Skuráková, A. Kodyšová

skurakova@up.upsav.sk

V. Bagala

Mobil 0903 460 493

bagala@stonline.sk

Spravodaj

Rady slovenských vedeckých spoločností

Vydáva Rada slovenských vedeckých spoločností pre vnútornú potrebu

Redakčná rada: J. Knopp (predseda), V. Rušin, J. Staniček, I.Tomo, V. Čičaj, L. Macháček (zodpovedný za redakciu)

Redakcia: machacek@chello.sk

Tlač: Z dodaných podkladov vytlačila VEDA – SAV

Registrácia MK SR EV 897/08

číslo 3-4, jún 2010